

situation. The mission of any unit is accomplished by the prompt and, when necessary, independent action of individuals and small groups. Therefore, the development of initiative and adaptability is a most important factor to be attained in training. This policy demands the ability to mobilize rapidly. Because time is critical during mobilization, training requirements during that period must be reduced to essentials. Peacetime training must serve to determine which requirements are essential and must provide a force ready for immediate combat in the event of a sudden attack.

The main ways to increase the level of tactical and special training of National Police employees should be considered to be improvement of the professional and methodical skills of unit commanders, leaders of classes, improvement of the content, organization and methods of conducting classes and exercises, dissemination of best practices. Prioritizing training acknowledges that units cannot achieve or sustain trained proficiency on every task simultaneously due to limitations of time or the availability of training resources. The article, based on the analysis of scientific views of scientists, formed the author's interpretation of the organizational and staffing structure of the National Police of Ukraine.

Keywords: *tactics, special operation, riot, interaction, hardball, airsoft.*

УДК 159.922.27

DOI: 10.31733/2078-3566-2023-2-385-392

Інна ШИНКАРЕНКО®

кандидат психологічних наук, доцент
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

ПСИХОЛОГІЧНА СТРУКТУРА ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ КУРСАНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

У статті зазначено, що гендерні стереотипи відображають особливості сприйняття людьми представників власної та іншої гендерної групи, а отже, вони орієнтують чоловіків і жінок на різні життєві стратегії, а також пропонують різні шляхи і способи самореалізації, а це визначає нерівноцінні соціальні позиції чоловіків і жінок. Простежено та проаналізовано формування гендерних стереотипів у курсантів закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Окреслено, що курсанти, як найбільш динамічна, «інноваційна частина» сучасного соціуму, демонструє прихильність модернізованому соціальному конструкту, відкидаючи традиційні установки та стереотипи.

Ключові слова: *стереотипи, гендерна стереотипізація, маскуліність, фемініність, гендерна ідентичність, андрогін.*

Постановка проблеми. Останніми роками проблеми статі, гендерної диференціації, асиметрії, взаємин статей набувають все більшої значущості й актуальності, що зумовлено тією величезною роллю, яку стать відіграє в життєдіяльності і свідомості кожної людини, соціуму в цілому.

Гендерні відносини становлять один із найважливіших аспектів соціального і культурного життя суспільства, є важливим показником його цивілізованості. Вони є найважливішим механізмом відтворення і підтримки однієї з найконсервативніших норм соціальної нерівності – гендерної, яка стверджує нерівний доступ чоловіків і жінок до соціально значущих ресурсів, нерівні можливості їх соціального просування, самореалізації.

Пронизуючи усі сфери суспільних відносин, гендерні стереотипи та гендерна нерівність сприймаються як природні, освячені традиціями. Визначаючи норми поведінки статей і сприйняття соціальних суб'єктів, гендерні стереотипи не тільки продукують гендерну нерівність, а й підтримують її, виправдовують і закріплюють [3, с. 297].

У повсякденному житті ми постійно стикаємося з відмінностями між статями,

© І. Шинкаренко, 2023

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-0040-2010>

inna.shinkarenko1@gmail.com

які представлені стереотипами мужності і жіночності.

Традиційно соціальна значущість жінок зводиться до сімейних ролей, а орієнтація жінки на професійну діяльність оцінюється багатьма як нежіноча та антисімейна. Робота може бути для жінки тільки «зайнятістю», але не професією, а тим більше, кар'єрою. Водночас чоловічі та професійні ролі представлені як тотожні. Типово чоловічий образ – це образ активної, незалежної, орієнтованої на досягнення людини.

Впливовими залишаються і традиційні погляди на відносини чоловіків і жінок як ієрархічні, де виділяються переваги чоловіків, тоді як жіноча роль виглядає другорядною.

Відомо, що гендерна нерівність виражається, крім іншого, у поділі професій на «жіночі» і «чоловічі», причому професії, пов'язані з більш високим соціальним статусом і більш високими прибутками, як правило, «закріплені» за чоловіками.

Стереотип перебільшує гендерні відмінності, які насправді не є стійкою характеристикою окремих особистостей. У сучасному суспільстві є безліч жінок, які успішно займаються бізнесом, а зараз воюють та стоять на сторожі закону, і чоловіків, які знаходять себе у творчості – традиційно чисто жіночих занять.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми.

Вивченням біологічних відмінностей, які впливають на психіку чоловіків і жінок займалися З. Фрейд, О. Вейнінгер, Сандра Бем, Р. Коннел, Е. Маккобі, К. Джаклін, М. Кімел та ін.

Вивчення гендерної ідентичності з погляду формування гендерних стереотипів забезпечило нове розуміння розвитку та відтворення гендерної ідентичності під впливом стереотипів. Наукові праці таких вчених, як Л. Алкофф, Дж. Батлер, Р. Брайдоггі, В. Брайтон, А. Василик, М. Віттіг, К. Велентайн, Т. Власова, Дж. Герсон, Д. Гілмор, Д. Гільдебранд, Д. Гловер, І. Гоффман, І. Грабовська, К. Делфі, Е. Джаггар, О. Забужко, О. Кікінеджи, М. Кімелл, К. Клінгер, Л. Клоуд, Р. Коннелл, Я. Савіцьки, М. Сакстон, Б. Фрідан, С. Хрисанова, Н. Чухим забезпечили гносеологічну всеосяжність гендерної ідентичності крізь призму гендерних стереотипів, що зумовлює вивчення цього явища у всій повноті прояву. Проведений аналіз цих робіт дозволив дослідити, що гендерна ідентичність постійно розвивається, пристосовуючись до змін соціального контексту, але ще залишається під певним впливом стереотипного сприйняття.

У наявних теоріях – вчені пояснюють відмінності, пов'язані зі статевою належністю, зазвичай біологічними та соціальними чинниками. Однак останнім часом вчені схиляються до думки, що причини гендерної нерівності більш соціальні, ніж біологічні.

Метою статті є дослідження стереотипів в гендерних установках курсантів закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Виклад основного матеріалу. Під стереотипом в психології розуміють спрощене, схематизоване, часто спотворене або навіть помилкове, характерне для сфери повсякденної свідомості уявлення про будь-який соціальний об'єкт (людину, групу людей, соціальну спільність тощо). Людина прагне впорядкувати своє знання про навколишній світ і вдається при цьому до стереотипів.

Гендерні стереотипи – сформовані в культурі узагальнені уявлення (переконання) про те, як дійсно поведуться чоловіки і жінки. Це поширені уявлення про те, що чоловікам і жінкам притаманні певні властивості і моделі поведінки, що переважна більшість людей дотримується цієї позиції і що, зазвичай, ми розуміємо, яка поведінка вважається правильною для представників тієї чи іншої статі. Термін варто відрізняти від поняття «гендерна роль», що означає набір очікуваних зразків поведінки або норм для чоловіків і жінок [2, с. 17].

Американські психологи, що вивчали гендерні стереотипи, зробили два важливих висновки: 1) гендерні стереотипи сильніше расових; 2) є тиск гендерних стереотипів, і члени групи, щодо яких ці стереотипи діють, їх приймають. Можна назвати безліч подібних стереотипів, наприклад стереотипне уявлення про чоловіка як лідера, уявлення про домінування чоловіків і конформність жінок.

Гендерні стереотипи так само, як і інші види соціальних стереотипів (наприклад, етнічних, політичних, професійних), відображають особливості сприйняття людьми представників власної та іншої гендерної групи.

Поява гендерних стереотипів зумовлена тим, що модель гендерних відносин історично вибудовувалася таким чином, що статеві відмінності переважали над

індивідуальними, якісними відмінностями в особистості чоловіка і жінки.

Соціологічне значення понять чоловічий – жіночий отримує свій зміст завдяки спостереженню над дійсно існуючими чоловічими і жіночими індивідами. Ці спостереження показують, що ні в біологічному, ні в психологічному сенсі не зустрічається чистої мужності чи жіночності. У кожній особистості спостерігається «суміш» біолого-психологічних ознак своєї і протилежної статі. Сучасна психологія виділяє по чотири статево-рольових типи властивих чоловікам і жінкам: мужній, жіночний, андрогінний і недиференційований. Але водночас треба розуміти, що «двостатева людська істота наділена певною статтю, і вона не може поєднувати в собі протилежні сутності, поки не знайде свою власну» [4, с. 117]. Ця сутність має стати тотожною самій собі та приймаючою себе у всіх аспектах властивостей, чоловічих і жіночих.

На цей час в гендерних дослідженнях є кілька теорій, що пояснюють появу гендерних стереотипів та їх стійкість. Перша теорія заснована на припущенні, що гендерні стереотипи мають під собою певний ґрунт, тобто відображають реальні відмінності між статями, хоча і перебільшують їх. Відповідно до іншої концепції соціальних ролей, гендерні стереотипи виникають внаслідок особливостей соціалізації хлопчиків і дівчаток, внаслідок навчання їх різним соціальним ролям з причини історичного поділу праці між статями, пов'язаного з традиційним домінуванням чоловіків. Теорія когнітивного розвитку робить акцент на набутті дітьми відомостей про світ – пізнаючи світ, вони вивчають гендерні стереотипи. А «теорія гендерної схеми», не заперечуючи зміст двох останніх концепцій, вимагає враховувати в набутті гендерних стереотипів культурний фактор [6, с. 18].

Отже, гендерні стереотипи орієнтують чоловіків і жінок на різні життєві стратегії, а також пропонують різні шляхи і способи самореалізації, а це визначає нерівноцінні соціальні позиції чоловіків і жінок. Типово жіночі якості особистості, сімейні ролі, репродуктивний характер діяльності – все це применшує соціальний статус жінки в системі суспільного устрою. Якості «справжнього чоловіка», професійні успіхи, творчу працю – всі ці складові визначають високий соціальний статус, престиж і громадське визнання.

Гендерні стереотипи являють собою специфічний когнітивний конструкт, якому притаманні схематичність і спрощеність. Внаслідок цього схильні запам'ятовувати тільки інформацію, яка служить підтвердженням даних стереотипів. Гендерні стереотипи як когнітивна структура базуються на чіткій системі орієнтирів (схем) щодо прийнятої або неприйнятої для чоловіків або жінок поведінки.

Цю ситуацію можна пояснювати умовами гендерної соціалізації, а також тим, що людині зручніше і простіше жити в системі стереотипізованих уявлень про гендерні відносини, оскільки для особистості функції, які виконують стереотипи, дуже значущі.

Незважаючи на зміну соціокультурних, економічних умов сучасного суспільства, чоловіки схильні дотримуватися традиційного типу сімейних відносин: дружина виконує основну роботу по дому, чоловік, якщо і допомагає їй, то тільки виконуючи традиційно «чоловічі види робіт»: будівельні, ремонтні, роботи, які потребують значної фізичної сили та ін. Жінки значно частіше віддають перевагу егалітарному типу розподілу сімейних ролей, при якому домашнє навантаження ділиться порівну між подружжям, або розподіляється залежно від ситуації, що склалася: більшу частину домашньої роботи виконує той, хто в цей час має вільний час.

Успішне виконання чоловіками і жінками ролей, які пропонуються суспільством, вимагає від них прояву різних якостей і рис характеру. Традиційна роль домогосподарки передбачає бути турботливою, уважною, чуйною, жалісливою тощо. Чоловіки повинні бути розумними, цілеспрямованими, рішучими, наполегливими, успішними. Сталим та широко поширеним гендерним стереотипом є твердження про «те, що чоловіки більш компетентні і успішні працівники, ніж жінки».

Подібне уявлення підтримується сформованою системою розподілу праці між статями. До того ж результати численних досліджень гендерних стереотипів свідчать про те, що характеристики образів чоловіків і жінок не тільки диференційовані, а й ієрархічно організовані, тобто чоловічі характеристики сприймаються як більш позитивні, соціально прийнятні і схвалювані [5, с. 64].

Отже, гендерна ідеологія традиційного суспільства культивує принцип взаємного доповнення статей у сфері поділу праці між чоловіками і жінками. Чоловікові

відводиться роль державного, громадського діяча, керівника, голови та фінансового гаранта сім'ї. Його сфери діяльності – публічна, професійна, творча, наукова та ін. «Природне» призначення жінки – це сфери материнства і домашнього господарства.

Процес закріплення соціальних стереотипів, в тому числі і гендерних, має характер внутрішньогрупового, колективного впливу. Стереотипізація, розглянута, як механізм формування та закріплення стереотипів, являє собою результат залучення окремих індивідів до культури суспільства, включення їх в певну групу і знаходиться на перетині процесів індивідуального сприйняття і соціальної репродукції стереотипів, цінностей, ролей... Соціальний стереотип починає існувати і функціонувати тільки в тому випадку, якщо він розділяється членами соціокультурного співтовариства. Стереотипи, як вважав Г. Теджфел, визначаються сприйняттям індивідів в термінах їх групової належності. За допомогою стереотипізації відбувається акцентування групових відмінностей, реалізується міжгрупова взаємодія; стереотипи рухливі, ситуативні і багато в чому визначаються контекстом міжгрупових відносин [8, с. 23].

Гендерні ролі, будучи різновидом соціальних ролей, – нормативні, висловлюють певні соціальні очікування щодо належних чоловікові і жінці моделей поведінки, відносин, видів діяльності, які у своїй сукупності є зовнішнім виявом названих ролей.

У сучасному суспільстві більшість жінок працює в різних сферах професійної діяльності, поза домом, а чоловіки вже давно не є тільки «здобувачами і воїнами», що годують і захищають свою сім'ю. І проте стереотипні уявлення про традиційні ролі статей живі, досить стійкі: жінка і сьогодні повинна, на думку суспільства, концентруватися на приватній (сімейній) сфері діяльності, а чоловік – на громадській, професійній сфері (діяльності). У стереотипах про сімейні ролі найбільш повно відбиваються моделі поведінки подружжя, характер і особливості міжособистісного ставлення в сім'ї.

Курсантська молодь як об'єкт дослідження має специфічні соціально-психологічні особливості, суб'єктні якості, особливі ролі і функції в розвитку сучасного суспільства. Суб'єктні властивості сучасного курсанта дозволяють трансформувати не тільки сформовані громадські структури відповідно до сьогоденних реалій, а й видозмінити характер суспільних відносин, в тому числі і гендерних, створити якісно нові, егалітарні моделі поведінки і відносин, які сприятимуть поліпшенню гендерного клімату в суспільстві і забезпечать його внутрішню стійкість і цілісність.

Гендерна стереотипізація «накладається» на процеси гендерної соціалізації: обидва ці процеси взаємопов'язані між собою, але не тотожні. Набуття, засвоєння і закріплення гендерних характеристик, норм, соціально прийнятих моделей поведінки, соціальних установок, відповідних соціокультурним експектаціям щодо чоловіків і жінок, позначимо гендерною соціалізацією. Вона містить у собі всю сукупність процесів, пов'язаних з формуванням гендерної ідентичності та засвоєнням гендерних ролей.

Гендерні стереотипи пронизують усі сфери життєдіяльності суспільства: і приватну, і публічну, і професійну. Орієнтуючи чоловіків і жінок на різні життєві перспективи, вони пропонують їм і різні шляхи, і способи самореалізації, визначають їх нерівноцінні ролі, статуси, положення в суспільстві [10, с. 323].

Суб'єктні властивості сучасного курсанта дозволяють трансформувати не тільки сформовані громадські структури відповідно до реалій навколишньої дійсності, а й видозмінити характер загально суспільних відносин, в тому числі і гендерних, є найважливішим аспектом у соціальному і культурному житті соціуму, що визначають його культурну еволюцію і є основним параметром його цивілізованості [1, с. 129].

Реалізуючи свій інноваційний потенціал, курсантська молодь являє собою рушійну силу соціокультурних змін в суспільстві, тому динаміка в гендерному порядку останнього, трансформація гендерних стандартів і стереотипів найвиразніше повинні відображатися в її гендерній свідомості.

Одним із значущих чинників гендерної стереотипізації є вік: на думку соціологів, саме у свідомій і соціально активній курсантській молоді найвиразніше відбувається зміна гендерного порядку, ціннісно-нормативних, інституційних і структурних підстав суспільства.

Курсантська молодь являє собою соціальну групу молодих людей, що займають позиції учнів в інституційній структурі суспільства, в якій «здійснюється підготовка до висококваліфікованої (професійної) розумової праці. Групові та індивідуальні фактори,

що посідають ці позиції, набувають соціальний статус «студентство», «курсант», а також відповідні соціальні ролі, що регулюють певні аспекти поведінки» [10, с. 324].

Саме сьогоднішньому поколінню української молоді належить провідна роль у майбутньому, роль – лідера, адже саме в період 15–18 років формуються основи для реалізації цієї ролі.

Порівняно з періодом ранньої юності цей етап має особисту специфіку – в цей час «проблеми особистісного розвитку дозволяються в континууму становлення індивідуальності (ідентифікація) – «рольова дифузія», «інтимність – самотність».

Система гендерних стереотипів містить гетеро- і автостереотипи. Гетеростереотипи являють собою сукупність характеристик, що приписуються представникам інших груп – аутгруп, «чужих», в цьому випадку – гендерним співтовариствам, чоловікам чи жінкам. Аутостереотипи – це стереотипи про свою групу – інгрупу, «своїх». Гендерні гетеро- і аутостереотипи засвоюються людиною на ранніх стадіях розвитку і згодом практично не піддаються змінам [9, с. 188].

Нами було проведено емпіричне дослідження, в якому взяли участь курсанти Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, чисельністю 44 особи віком від 18 до 20 років.

Для виявлення образів маскулінності – фемінності в системі гендерних уявлень сучасної курсантської молоді використовувався «міні- опитувальник», розроблений на основі опитувальника Сандри Бем, який встановлює частоту приписування кожній статі певних характеристик у зв'язку зі схильністю до гендерних стереотипів і модифікований опитувальник С. Бем. Респондентам було запропоновано список із двадцяти якостей і рис характеру, з якого необхідно було вибрати чоловічі.

За результатами опитування ми можемо зробити висновок, що в 75 % випадків всі характеристики вважаються курсантами універсальними, тимчасом як тільки в 9 % виділяють чисто жіночі характеристики, і в 16 % виключно чоловічі. Варто зазначити, що приписування характеристикам виключно чоловічої належності було зроблено юнаками, які більшою мірою схильні до стереотипного уявлення «справжнього чоловіка», сприймають його як «успішного добувача».

Потрібно зазначити, що в гендерних уявленнях курсантської молоді обох статей незмінно представлені «сила» і «агресивність», як виключно чоловічі характеристики, оскільки саме вони стабільно є найважливішими маркерами чоловічої гендерної ідентичності. Ці дві характеристики є найбільш стійкими ознаками маскулінності, сформованими традиційною патріархальною культурою і продовжують непорушно визначати стереотипний образ «справжнього чоловіка» і сьогодні. Таке докладне наповнення чоловічого аутостереотипа типовими характеристиками є свідченням досить високого ступеня стереотипізації юнаків, і жорстокість заданості чоловічої ролі в суспільстві на відміну від жіночої.

За результатами опитування можна зробити висновок, що чисто чоловічою може бути відзначена будь-яка характеристика, але малою кількістю людей, крім таких характеристик – краса, слабкість і емоційність, які не набрали жодного балу, тоді як виключно жіночими характеристиками вважаються: слабкість – 6 %, лагідність – 6 %, емоційність, ніжність і краса.

Результати цього опитування свідчать про мінімальну схильність до гендерних стереотипів у опитуваних курсантів.

В узагальненому образі чоловіка домінують маскулінні характеристики, тоді як узагальнений образ жінки містить як маскулінні характеристики, так і фемінні на майже однаковому рівні. Така тенденція говорить про малу схильність до гендерних стереотипів у курсантів, але образ чоловіка все ж сприймають більш стереотипно.

У процесі вивчення відмінностей між оцінками респондентів «своїх» і «чужих» груп встановлено, що курсанти чоловічої статі включають в аутостереотип більше характеристик, ніж дівчата у свій аутостереотип.

Незалежно від територіальної локалізації випробовуваних, чоловічий аутостереотип є стійким і фактично незмінним.

Отже, образи маскулінності – фемінності в гендерних уявленнях курсантів не стереотипні, більш демократичні, їх образи чоловіків і жінок наділені, в основному, андрогінними характеристиками і більш близькі відповідній еkleктичній моделі. Тож можна констатувати, що в умовах сучасного соціуму формується новий тип особистості – андрогін, в якому на паритетних засадах представлені сутнісні риси як маскуліного,

так і фемінного типу [7, с. 176].

Під час соціологічного опитування серед курсантів виявлено ступінь їх стереотипізації щодо сімейних і професійних ролей чоловіків і жінок, а також зміст їх гендерних стереотипів, що стосуються розподілу праці за статевою ознакою. Частина запитань анкети була спрямована на виявлення гендерних уявлень респондентів про сімейні та професійні ролі статей.

Влада і авторитет в сім'ї в традиційній патріархальній культурі належить ролі чоловіка-добувача, матеріально забезпечує потреби домочадців. На запитання про те, чи поділяють респонденти твердження про обов'язок чоловіка матеріально забезпечувати сім'ю, тільки 29 % курсантів висловили згоду з цим стереотипним переконанням, що підтвердило і дублююче питання.

Чоловіча частина вибірки вважає, що головою сім'ї не обов'язково повинен бути чоловік (лише малий відсоток жіночої частини вибірки не згодний з думкою чоловіків – 44,2 %. І лише 10 % дівчат погодилися зі стереотипним уявленням, що «ухвалення рішень – чоловіча справа»).

Отже, питання вивчення психології чоловіків і жінок та їх відмінностей один від одного безпосередньо стосується не тільки людини як такої, але також всього суспільства загалом і науки зокрема. Поява гендерних стереотипів зумовлена тим, що модель гендерних відносин вибудовувалася так, що статеві відмінності переважали над індивідуальними, якісними відмінностями в особистості чоловіка і жінки. Але курсантство є найбільш освіченою, ерудованою частиною молоді, що, безсумнівно, висуває його в число передових груп і зумовлює формування специфічних рис психології студентського віку, зумовлює переосмислення соціальних устоїв, тобто відходження від стереотипів.

Успішність сучасних трансформаційних процесів, що торкнулися всіх сфер життєдіяльності суспільства, становлення гендерної рівності великою мірою залежать від нинішнього молодого покоління, його ціннісних орієнтирів [11, с. 34]. Тому вивчення сутності, ролі, місця сучасної молоді в соціумі, проникнення в структури її ціннісного простору є важливим дослідницьким завданням.

Висновки. Результати досліджень гендерних стереотипів курсантської молоді свідчать про суперечливість, дифузії в формуванні гендерної ідентичності молоді. І дівчата, і хлопці виявляють низьку прихильність до традиційних гендерних стереотипів – простежується поступова трансформація останніх в напрямі «згладжування» їх колишньої полярності, інакше кажучи, все більш популярним стає андрогінний тип особистості.

Гендерні стереотипи сучасної молоді зазнали суттєвих, але нерівномірних трансформацій (порівняно з традиційними стереотипами): більшою мірою, змінилися уявлення студентів про поділ праці між статями, про образи маскуліності – фемінності, меншою мірою – їх уявлення про сімейні ролі статей, чоловіки здебільшого вважають себе зобов'язаними утримувати сім'ю і бути опорою для жінки.

Серед опитуваних чоловіків і жінок більш схильними до стереотипів виявились чоловіки, але їх стереотипи були спрямовані до їх же статевої групи. Тобто чоловіки вважають, що жінки можуть бути як кар'єристками, так і спрямованими на сім'ю, але майже кожен чоловік стверджував, що він повинен забезпечувати сім'ю і вміти «забити цвяхи».

Отже, через те, що курсантська молодь є найбільш освіченою серед молоді і більш прогресивною, ніж старші люди, їм найменш властиві гендерні стереотипи.

Список використаних джерел

1. Горбачова О. В. Соціально-психологічні аспекти встановлення гендерного паритету в Національній поліції України. *Право і безпека*. 2016. Вип. 31. № 4. (63). С. 128–132.
2. Івченко Ю. В. Філософсько-правовий аналіз гендерної політики в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.12 «Філософія права». Київ, 2009. 19 с.
3. Skyba E. Philosophy of postmodernism as a theoretical justification of the women social value. *Scientific Journal of Polonia University*. 2020. V. 38. S. 294–303.
4. Наливайко Л. Р., Скиба Е. К., Маркіна Л. Л., Царьова І. В., Ядловська О. С. Основи теорії гендеру: юридичні, політологічні, філософські, педагогічні, лінгвістичні та культурологічні засади : монографія. Київ : «Хай Тек» Прес», 2018. 348 с.
5. Скиба Е. К. Гендерна ідентичність як поле прояву владних відносин. Актуальні проблеми філософії та соціології. *Науково-практичний журнал. Index Copernicus International*. Вип. 21. Одеса, 2018. С. 60–78.

6. Скиба Е.К. Принцип методологічного плюралізму як інструмент дослідження концепту «гендерна ідентичність» *Grani*. 2018. Вип. 21. С.12 – 20.
7. Скиба Е. К. Методологія подолання гендерних конфліктів. *Науковий вісник ДДУВС*. 2021. Спеціальний випуск № 2. С. 174–179.
8. Skyba E. K. Gender challenges of modern societies. *Philosophy, Economics and Law Review*. 2021. Vol. 1. No. 2. С. 18–24.
9. Скиба Е. К. Гендерні виклики сучасної України. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 2. С. 187–189.
10. Смирнова О. М. Забезпечення гендерної рівності у діяльності органів внутрішніх справ України. *Вісник Національного університету оборони України*. 2014. Вип. 3 (40). С. 321–325.
11. Vlasova T., Skyba E., Vlasova O., Liashenko I. «Fluid» temporality: the conflict of gender and age in the postmodern socio-cultural context. *Rupkatha Journal*. Vol. 14, N 4, p. 25–38.

Надійшла до редакції 02.06.2023

References

1. Horbachova, O. V. (2016) Sotsialno-psykholohichni aspekty vstanovlennia hendernoho parytetu v Natsionalnii politzii Ukrainy [Socio-psychological aspects of establishing gender parity in the National Police of Ukraine]. *Pravo i bezpeka*. Issue 31. № 4. (63), pp. 128–132. [in Ukr.].
2. Ivchenko, Yu. V. (2009) Filosofsko-pravovyi analiz hendernoї polityky v Ukraini [Philosophical and legal analysis of gender policy in Ukraine] : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. yuryd. nauk : 12.00.12 «Filosofii prava». Kyiv, 19 p. [in Ukr.].
3. Skyba, E. (2020) Philosophy of postmodernism as a theoretical justification of the women social value. *Scientific Journal of Polonia University*. Vol. 38, pp. 294–303.
4. Nalyvaiko, L. R., Skyba, E. K., Markina, L. L., Tsarova, I. V., Yadlovska, O. S. (2018) *Osnovy teorii henderu: yurydychni, politolohichni, filosofski, pedahohichni, linhvistychni ta kulturolohichni zasady* [Basics of gender theory: legal, political, philosophical, pedagogical, linguistic and cultural foundations] : monohrafiia. Kyiv : «Khaitek» Pres», 348 p. [in Ukr.].
5. Skyba, E. K. 2018 () Henderna identychnist yak pole proiavu vladnykh vidnosyn [Gender identity as a field of manifestation of power relations]. *Aktualni problemy filosofii ta sotsiologii*. *Naukovo-praktychnyi zhurnal*. Index Copernicus International. Vol. 21. Odesa, pp. 60–78. [in Ukr.].
6. Skyba, E. K. (2018) Pryntsyp metodolohichnoho pliaralizmu yak instrument doslidzhennia kontseptu «henderna identychnist» *Grani* [The principle of methodological pluralism as a research tool for the concept of «gender identity» *Grani*]. *Naukovo-praktychnyi zhurnal*. Index Copernicus International. Dnipro, Vol. 21, pp. 12–20. [in Ukr.].
7. Skyba, E. K. (2021) Metodolohiia podolannia hendernykh konfliktiv [Methodology for overcoming gender conflicts]. *Naukovyi visnyk DDUVS*. Special issue № 2, pp. 174–179. [in Ukr.].
8. Skyba, E. K. (2021) Gender challenges of modern societies. *Philosophy, Economics and Law Review*. Vol. 1. No. 2, pp. 18–24.
9. Skyba, E. K. (2022) Henderni vyklyky suchasnoi Ukrainy [Gender challenges of modern Ukraine]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav*. № 2, pp. 187–189. [in Ukr.].
10. Smirnova, O. M. 2014 () Zabezpechennia hendernoї rinvnosti u diialnosti orhaniv vnutrishnikh sprav Ukrainy [Ensuring gender equality in the activities of internal affairs bodies of Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy*. Issue 3 (40), pp. 321–325. [in Ukr.].
11. Vlasova, T., Skyba, E., Vlasova, O., Liashenko, I. «Fluid» temporality: the conflict of gender and age in the postmodern socio-cultural context. *Rupkatha Journal*. Vol. 14. N 4, pp 25–38.

ABSTRACT

Inna Shinkarenko. Psychological structure of gender stereotypes of cadets of higher education institutions with specific learning conditions. The work raises the issue of gender stereotypes, which reflect the peculiarities of people's perception of representatives of their own and other gender groups. The stereotype exaggerates gender differences, which are not actually stable characteristics of individual personalities.

The appearance of gender stereotypes is due to the fact that the model of gender relations was historically built in such a way that gender differences prevailed over individual, qualitative differences in the personality of men and women.

The gender ideology of traditional society cultivates the principle of mutual complementarity of gender in the field of division of labor between men and women. Gender roles, which are types of social roles, are normative and reveal certain social expectations regarding the behavior patterns, relationships, and activities appropriate to men and women, which collectively act as external manifestations of the gender roles.

It was determined that cadet youth have specific social and psychological features, subject qualities, special roles and functions in the development of modern society. This point of view also applies to the gender order of society, the transformation of gender standards and stereotypes.

The results of studies of gender stereotypes of cadet youth indicate contradictions and diffusion in the formation of gender identity of youth. Both girls and boys show a low attachment to traditional gender stereotypes. The gradual transformation of the latter in the direction of «smoothing out» of their former polarity can be traced.

So, according to the results of the survey, we can state that in the conditions of modern society, a new type of personality is being formed – androgynous, in which the essential features of both masculine and feminine types are presented on a parity basis.

Thus, it was found that cadet youth are the most experienced and progressive part of population than older one, that is, they are least likely to be influenced by gender stereotypes.

Keywords: *stereotypes, gender stereotyping, masculinity, femininity, gender identity, androgyny.*

УДК 351.74

DOI: 10.31733/2078-3566-2023-2-392-400

Юрій ВЕЛИКИЙ[©]

викладач

*(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)*

ПЕРЕОЗБРОЄННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ КОРОТКОСТВОЛЬНОЮ ВОГНЕПАЛЬНОЮ ЗБРОЄЮ: ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД І ВІТЧИЗНЯНІ ПЕРСПЕКТИВИ

У статті здійснено аналіз інформації з відкритих джерел та публікацій у мережі Інтернет про кращі зразки пістолетної зброї, що користуються найбільшим попитом серед військовослужбовців, працівників правоохоронних органів, цивільних громадян у різних країнах світу. Сучасні глобалізаційні процеси, євроінтеграційні прагнення, протидія збройній агресії російської федерації, погіршення ситуації із незаконним обігом, використанням зброї в Україні потребує змін в освітньому процесі закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, здійснення базової вогневої підготовки з використанням стандартів НАТО. У зазначеному аспекті дисципліна «Вогнева підготовка» є надзвичайно важливою в професійній діяльності поліцейського. Сучасні стандарти підготовки поліцейських кадрів потребують розширення світогляду, обізнаності здобувачів у найкращих зразках сучасної пістолетної зброї для підвищення їхнього професійного рівня, формування службових компетентностей щодо безпечного поводження з вогнепальною зброєю, мінімізації травматичних ситуацій. Акцентовано увагу на тому, що євроінтеграційні процеси обумовлюють більш тісну інтеграцію Національної поліції у міжнародні поліцейські структури, що пов'язано з необхідністю формування у здобувачів навичок поводження із сучасними зразками поліцейського озброєння.

Ключові слова: *пістолетна зброя, стандарти НАТО, професійна підготовка, здобувачі, поліцейські.*

Постановка проблеми. Відповідно до вимог ч. 2 ст. 46 Закону України «Про Національну поліцію» поліцейський уповноважений на зберігання, носіння вогнепальної зброї, а також на її застосування і використання лише за умови, що він пройшов відповідну спеціальну підготовку [14].

З огляду на це в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання, що здійснюють підготовку поліцейських (далі – ЗВО МВС) протягом усього терміну підготовки поліцейських вогнева підготовка є однією з провідних дисциплін. Під час виконання практичних вправ Курсу стрільб для поліцейських 2019 року пріоритет віддається виконанню вправ із пістолетної зброї [23]. В освітньому процесі перевага надається вивченню зразків вітчизняної вогнепальної зброї (ФОРТ-12, 14, 17, 21, 500) та зброї, що знаходилася на озброєнні у колишньому СРСР (ПМ, АК-74, АКСУ) [11-13].

Згідно з вимогами наказів МВС України № 50 від 26.01.2016, № 70 від 01.02.2016 під час подальшого проходження служби поліцейський має щороку

© Ю. Великий, 2023

ORCSI iD: <https://orcid.org/0000-0003-4386-7555>

great170512@gmail.com